શ્રી વિજય

સ્નેહલતા

નાટકનાં ગાયનો.

લેખક, જયન્તીલાલ માણેકલાલ મહેતા,
અમદાવાદ.

પ્રકાશક-છેલાભાઇ દોલતરામ દલાલ.
એજંટ શ્રી નવીન દેશી નાટક કંપની લીમીટેડ.
The New Deshi Natak Company Ld.
હાલ મુકામ પ્રિન્સેસ થીએટર-સુરત.

આવૃત્તિ ૨ જી   પ્રત ૧૦૦૦

સંવત ૧૯૭૫   સને ૧૯૧૮

સુરત, ભાગા તળાવ રોડપર - વિના
"ચાંદેર" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં રતિલાલ દુલભદાસે છાપી.

કિંમત ત્રણ આના.

મુખ્ય પાત્રોના નામ.

અવધુત	... ...	સત્યપુરનો ગાદી વારસ કુમાર વીરકેતુ.
વિજયસિંહ	... ...	વિજયગઢનો રાજા—સ્નેહલતાનો પિતા.
જાલિમસિંહ	... ...	સત્યપુરની ગાદી પચાવી પડેલ નીચ ખત્રાસ સ્નેહલત્તાનો ઉમેદવાર.
શેરખાં	... ...	લુંટારાનો સરદાર—જાલિમનો મદદગાર.
સ્નેહલતા	... ...	વિજયસિંહની પુત્રી—અવધુતની થનાર પત્ની.
વર્ણશંકરદાસ	... ...	સુધારા અને ફેશનની શીશીયારીમાં ડુબેલ બુઢ્ઢો. ચપળાનો ઉમેદવાર આશક
ભેંસાસુર	... ...	વર્ણશંકરનો નોકર અરવીંદાનો આશક.
રમણીક	... ...	વર્ણશંકરની પ્હેલી બૈરીનો છોકરો. ચપળાનો થનાર ધણી.
માજીપાલા	... ...	ચપળાનો પિતા—દાંભીક સુધારક.
અરવીંદા	... ...	વર્ણશંકરની નવી બૈરી—ભેંસાસુરની દીલદાર.
ચપળા	... ...	વર્ણશંકરની લીલામની લલીતા. રમણીકની પ્રિયતમા.

બ્રાહ્મણ, લુંટારાઓ, ઉમેદવારો, રાજગોર, સાહેલીઓ વીગેરે વીગેરે.

સ્થળ—સત્યપુર, વિજયગઢ, અને પાસેના જંગલો.

॥ श्री शान्तिनाथाय नमः ॥

श्री विजय

સ્નેહલતા નાટકનો ટુંકસાર.

અંક પહેલો.

—◀◐◯●◯◑▶—

મંગલાચરણ-સૂત્રધાર અને નટી વસ્તુ સૂચનથી વસ્તુ દર્શન.

પ્રવેશ ૧—સત્યપુરના મહારાજા સત્યસિંહનું કપટથી ખુન કરી ગાદી પચાવી પડેલ મહારાજા જાલીમસીંહનું એકાન્તભવન પુરૂષાર્થ અને પ્રારબ્ધ સંબંધી જાલીમના ઉદ્ગારો સત્ય સિંહના રૂહનું પ્રગટ થવું. વાદવિવાદ પ્રતિજ્ઞા ચિત્ર દર્શન વૈરની વસુલાત તરીકે પોતાના પુત્રના હાથે જાલીમનું ખુન થવાનું ભવિષ્ય કથન શેરખાં તરફનો સંદેશો. વિજયગઢ તરફ પ્રયાણ.

પ્રવેશ ૨—સત્યપુરના મહારાજાનો કુમાર વિરકેતુ અબધુત રૂપધારી પોતાના માત પિતાના ખુનીને શોધી તેના ખુનથી વૈરનું તર્પણ કરવા તેની પાલક માતાની ચિતા આગળ સમશેરના સોગન ખાઇ ભિષ્મપ્રતિજ્ઞા કરે છે. એક બ્રાહ્મણનું ટેલ નાંખતા નીકળવું નજીકના જંગલના લુંટારાઓનું બ્રાહ્મણને લુંટવું અબધુતથી બચાવ—લુંટારા સાથે જંગ.

— ટેબ્લો —

પ્રવેશ ૩—સુધારાના આગેવાન મી૦ વર્ણશંકરદાસના નોકર મી૦ બેંસાસુર ભડકનો નોકરી માટે બળાપો વર્ણશંકરનું આવવું ન્યુસપેપર વાંચી એક સુધરેલી કન્યાના થતા જાહેર લીલામમાં ઉમેદવાર તરીકે જવા તૈયારી સામેથી સુધારામાં તણાવી તેમની નવી સ્ત્રી અરવીંદાનું આવવું અરવીંદાનો પતિ પ્રત્યે તિરસ્કાર વર્ણશંકરનું લીલામમાં જવું. બેંસાસુર તથા અરવીંદાનો પ્રેમ ડેન્સની તાલીમ.

પ્રવેશ ૪—લુંટારાનો સરદાર અને ખુની જાલીમસીંહનો મદદગાર શેરખાં, જાલીમની વર્તણુંકથી નારાજ, શત્રુ વૈરની ખુનના વિચારમાં જાલીમનું મળવા આવવું બંનેની મસલત વિજયગઢના મહારાજા વિજયસીંહનું ખુન કરવા બદલ રાજ્યના ચોથા હીસ્સાનો માલીકનો દસ્તાવેજ કરી આપી જાલીમનું જવું. કેદી અબધુતને હાજર કરવો. અબધુત અને શેરખાંનો વાર્તાલાપ અબધુતને મિત્ર તરીકે ગોતવી રત્નપુરના નવા થએલા રાજા જાલીમની ભાવિષમાં થનાર રાણી તે વિજયસિંહની કુંવરી સ્નેહલતાના ખુન સારૂ શેરખાંની ઉશ્કેરણી પોતાના માતા પિતાના ખુનીનો પત્તો મળવાથી અબધુતનો આનંદ.

પ્રવેશ ૫—જાલીમની શેરખાં પ્રત્યે પ્રપંચ બાજી કુંવરીની વર્ષગાંઠની ખુશાલીમાં બગીચા તરફ જવું. વિજય ગઢમાં અબધુત "લુંટારાને પકડી રજુ કરનારને ઇનામ મળશે." એવો વિજયસીંહનો ઢંઢેરો શેરખાંનું આવવું ઢંઢેરા સંબંધી ચર્ચા બંન્નેનું રાજા અને કુંવરીના ખુન માટે જવું.

પ્રવેશ ૬—રાજ્ય બાગ-કુંવરી સ્નેહલતા તથા સાહેલીઓ, હાસ્ય વિનોદ, વિજયસીંહનું જાલીમસીંહ સાથે આવવું કુંવરી તથા જાલીમ વચ્ચે વાદવિવાદ વિજયસીંહથી શાંતવન, લુટારાને પકડનાર ઉમેદવાર સંબંધી ગુપ્તચર્ચા અબધુતનું હાજર થવું અને બીડું ઝડપવું, અબધુતની ધૈર્યતા અને વિરતાથી વિજયસીંહનું પ્રસન્ન થઇ આશીર્વાદ આપી જવું. કુંવરીનું આવવું અબધુતનો મેળાપ પ્રથમ પ્રેમદર્શન.

પ્રવેશ ૭—જાલીમ મુકામમાં, કુંવરીની દાસીથી મેળાપ-બાગની મસલત કુંવરીને ગમે તે રીતે મેળવવા નિશ્ચય.

પ્રવેશ ૮—કન્યાઓ વેચીને આરામ કરનાર મી૦ લાઉપાલાની કન્યા ચપળાને દુ:ખસાગરમાં વહી જતા પોતાના પિતા સાથે બબાપો, ચપળાના પ્રેમી મી૦ વણશંકરદાસના દિકરા રમણીકનું આવવું પ્રેમીનો પોતપોતાના પ્રીતાની ખાસ માટે અકળાવો, અંતે રમણીકની ચપળા સાથે પોતે પરણવા તૈયારી મી૦ બાઉપાલાની લીલામ માટે તૈયારી ઉમેદવારોનું આવવું જાહેર હરાજી ચઢ ઉતરમાં દશહજાર રૂપીઆ આપી મી૦ વણશંકરદાસે ચપળાને ખરીદવી વરઘોડો બાપ બેટાના લગ્ન.

પ્રવેશ ૯—નિદ્રાભવન-નિદ્રાધીન કુંવરી અબધુતનું દાખલ થવું શેરખાંની અબધુતને ઉશ્કેરણી સ્ત્રી હત્યા કરવા શીખવ્યા ના બંનેનું વૈરમાં ઉશ્કેરાવું અબધુત ને પોતાના રૂપમાં ખુલ્લા પડવું, શેરખાંનું ગભરાવું, નાશી જવા તૈયાર બંને વચ્ચે યુદ્ધ-યુદ્ધમાં શેરખાંનો ઘાત, શેરખાંનું નીશાન તાકવું ભુલથી દાસીને વાગવું દાસીનું મરણ. — ટેબ્લો —

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧—દરબાર નાચ–રાજા અને કુંવરીને બચાવનાર અબધુતનો વિજયસીંહથી સત્કાર જાલીમસીંહનું આવવું વિજયસિંહ મારફત પરસ્પર ઓળખાણ, અબધુતની જ્યોતીષ્ય વિદ્યાના એક કુશળ જ્ઞાતા તરીકે. હાલ તુરત લગ્ન મુલતવી રાખવા ની મહારજાને સલાહ, જાલીમ અને અબધુન વચ્ચે વાદ-વિવાદ, મહારાજાનું વચ્ચે પડવું,— ટેબ્લો —

પ્રવેશ ૨—અબધુતના પ્રેમમાં નિમગ્ન કુંવરી અબધુતનું ભવિષ્યવેતા તરીકે આવવું, ખુલ્લા પડવું, બન્નેનો દીવ્ય સ્નેહ—અબધુતે પોતાનું વૃતાંત જણાવવું. અને કુંવરીનો આશીર્વાદ.

પ્રવેશ ૩—અરવિન્દાના પ્રેમમાં ગુલતાન બનેલો ભેંસાસુર, શેઠના દીકરા રમણીકને તેના પ્રેમની ગણેસણે ખબર પડી છે, એવી શંકા ધારી શેઠના ઘરમાંથી હાથ મારી અરવિન્દા સાથે નાશી જવાના વિચારમાં અરવિન્દાનું આવવું. શેઠ નવી પરણી લાવ્યા છે કહી અરવિન્દાને ઉસ્કેરી નાસી જવા ઠરાવ બંનેનું તૈયારી કરવા જવું, રમણીકનો પોતાના બાપ તથા નવી માટે બળાપો કરતાં પ્રવેશવું, ચપળા અને રમણીકનો પ્રેમ, વર્ણશંકરને આવતો જોઇ પોતે (રમણીક) ચપળાનો સ્વાંગ પ્હેરવા જવું, વર્ણશંકરનો રમણીકને ચપળા ધારી પ્રેમ કરવો. રમણીકનું બાપને પ્રેમમાં લટુ બનાવી બનાવવું. અવાજ આવવાથી વર્ણશંકરનું તપાસ સારૂં અંદર જવું, અને ચપળાને અરવિન્દા ધારી પ્રેમ કરવા જવું. ચપળા

(રમણીક) નું ભેંસાસુરને બનાવી નચાવવો ત્યાં ખરી અરવિન્દાનું આવવું, ભેંસાસુરને ચપળા સાથે પ્રેમ કરતો જોઇ ગમગીન. વર્ણશંકરનું આવવું અને ભુલ ભુલામણીનો ગોટાળો જોઇ અજબ થવું. — ટેબ્લો —

પ્રવેશ ૪—દેવી મંદિર—બારવટીઆઓની ગમ્મત, સરદાર, શેરખાંની કુંવરીનું ખુન કરી શીર લઇ આવવાની રાહ જોવી, જાલમસીંહનું આવવું, કુંવરીને બદલે શેરખાંના ખુનની ખબર આપવી ખુની તરીકે અબધુતને ઓળખાવવો, બારવટીઆઓને ઉશ્કેરવા, અને અબધુત સાથે જો વિજયસીંહનું ખુન થાય તો રાજ્યનો ચોથો હીસ્સો આપવાની કબુલાત આપી જાલીમનું જવું ખુનીને પકડવા તલપાપડ, અબધુતનું આવવું; બારવટીઆ સમક્ષ શેરખાંના ખુની તરીકે પ્રકટ થવું, અન્યોઅન્ય લઢાઇ અને બારવટીઆની કતલ, દસ્તાવેજ અબધુતના હાથમાં આવવો; અને વિજયસિંહની વ્હારે જવું. — ટેબ્લો —

પ્રવેશ ૫—ભોળા રાજા વિજયસિંહને ભંભેરી જાલીમસિંહની ભવિષ્યવાણી ભુલાવી કુંવરી સાથે લગ્ન કરવાની યુક્તિઓ, અબધુતપર અણગમો ઉત્પન્ન કરાવવો, કુંવરીનું આવવું, વિજયસીંહનું કુંવરીને જાલીમ સાથે પરણવા સમજાવવું. કુંવરીની ના, વાદ–વીવાદ, રાજાનું દબાણુ, અબધુતનું લુંટારાના શીર સાથે હાજર થવું. યોગીના રૂપમાં કરેલા વ્હેમાઇ અબધુતપર ક્રોધ, જાલીમસીંહનું બળતામાં ઘી હોમવું. ભોળા રાજાનો કોપ, અબધુતને દેશનિકાલની સજા, કુંવરીની સમજાવટ. — ટેબ્લો —

પ્રવેશ ૬—ગોટાળા ઉપર દીલગારી દર્શાવતા વણશંકરદાસ સલાહ માટે ગી૦ ભાજીપાલાને મળવા જવું, ભેંસાસુરનું આવવું. અને અરવિન્દા સાથે નાસી જવાની પેરવી. રમણીકનું (ચપળાના વેશમાં) આવવુ; ભેંસાસુરે (રમણીકને) અરવિન્દા ધારી પ્રેમ કરી નાસી જવા તાલમેલ કરવી. રમણીકનું ભેંસાસુરને બનાવવો, ઘોડો બનાવી હંટર મારવા ત્યાં અરવિન્દાનું આવવું ચપળાનું રમણીકની શોધમાં આવી હાંફવું રમણીકના હાથમાં અરવિન્દાને જોઇ ગુસ્સે થવું, બેહોશીમાં ભેંસાસુરના હાથમાં ચપળાનું પડવું, વણશંકરનું ભાજીપાલા સાથે નીકળવું. ગોટાળો જોઇ ચમકવું, ભુલામણીનો ભવાડો. — ટેબ્લો —

પ્રવેશ ૭—જંગલમાં મારાઓ સાથે અબધુત જાલીમનું આવવું. અબધુતપર જુલમ અને મારવા તૈયારી. અબધુતનો કુંવરીથી બચાવ, જાલીમનું છટકી જવું. — ટેબ્લો —

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧—અશાંતિમાં રાજા વિજયસિંહ જાલીમનું આવવું અને અબધુત સાથે કુંવરીના નાસી ગયાના સમાચાર કહેવા, રાજાનો દારૂણ ક્રોધ અને અબધુતને પકડવા જાલીમ સાથે જવું.

પ્રવેશ ૨—જંગલમાં મંગળ માનતા સ્નેહલતા અને અબધુત, પ્રેમીઓનો પ્રેમ પાણી લેવા અબધુતનું જવું, વિજયસિંહ અને જાલમનું આવવું. કુંવરીને કેદ કરી ઉપાડી જવી, જતાં જતાં પ્રપંચી જાલમે પોતાની કટાર સ્વપરાક્રમની તારીફ દાખલ નાંખતા જવું, અબધુતનું પાણી લઇ આવવું.

૭૭૭૨

કુંવરીની શોધ કટાર જડવી. વેરનો વધારો પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરવા જાલીમની પાછળ જવું.

પ્રવેશ ૩—મી૰ બેંસાસુર ભડક ભાગવાની તૈયારીમાં વર્ણશંકરનું આવવું. ઘરની વ્યવસ્થા સંબંધી તપાસ. નોકરપર હદ બહારના વિશ્વાસ સારૂ વર્ણશંકરનો અફસોસ જાતે ચોપડા તપાસવા જવું. અરવિન્દાનું આવવું, અને બેંસાસુર સાથે ભાગી જવું. સુધારાપર તિરસ્કાર દર્શાવતા રમણીકનું ચ બાના લેબાસમાં આવવું, વર્ણશંકરનું આવવું બનાવટી ચપળાએ ભડક સાથે અરવિન્દા નાસી ગઇ એવી ખબર આપવી. પીડા ટળી માની વર્ણશંકરનો આનંદ, ચપળા સાથે પ્રેમ કરવો. રમણીકનું ખુલ્લા પડવું. વર્ણશંકરનો રમણીક પર કોપ, રમણીકે બાપની આંખો ઉઘાડી આપવી, ભાજીપાલાનું આવવું, કન્યા વિક્રય માટે તિરસ્કાર. ગોટાળા માટે ખેદ વર્ણશંકર અને ભાજીપાલાનો સુધારા અને ફેશન માટે પસ્તાવો. ચપળા રમણીકનાં લગ્ન, વર્ણશંકર અને ભાજીપાલાની મુબારકબાદી.

પ્રવેશ ૪—કુંવરી અને જાલીમના લગ્નની તૈયારી. કુંવરીને છેવટની સમજાવટ, કુંવરીની સખત હઠ, બળાત્કારે ગોરીમાં બેસાડવા [illegible] હુકમ, લગ્નના ગીત સાથે જાલીમનુ રાજગોર સાથે વરરાજા બની નીકળવું, લગ્નની તૈયારી. અચાનક અબધુતનું પ્રગટ થવું જાલીમસીંહનું ખુન. ખુનીના ખુનથી માતપિતાના વેરનું તર્પણ કરી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરવી. સ્વર્ગસ્થ માતપિતાના રૂહનું પ્રગટ થવું. પુત્રને આશિર્વાદ અને સત્ય હકીકત જાહેર કરવી. વિજયસિંહનો પસ્તાવો, ક્ષમા માંગવી, વિરકેતુ અને સ્નેહલતાનાં લગ્ન, ખુશાલી અને છેવટનો આનંદ ! સમાપ્ત.

॥ श्री शान्तिनाथाय नमः ॥

સ્નેહલતા નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

સૂત્રધાર— ૧

શાંતીદાતા જય જગ ત્રાતા,
મુનીજન ધ્યાતા નવ નવ ધાતા. શાંતી૦
કંઈક ખીલાતા કંઇક કરમાતા,
તુજ ગુણુ ગાતા ઉર હરખાતા. શાંતી૦
સમીર સુહાતા અહીં તહીં વ્હાતા,
વિનય વિધાતા વિશ્વ સમાતા. શાંતી૦

નટીઓ— ૨

હાંરે સુણો શાણા નરનારી શીખામણ આ સારી,
"બોલ બોલેલા સર્વે નીભાવજો."
ક્રોધ અંતરનો અંદર સમાવજો.
ગયો પાછો નહીં આવે દાવજો. હાંરે૦
નીત્ય વિશ્વ વિભુથી ડરી ચાલવું,
દીન દુઃખીને સુઠી મળ્યું આલવું.
મોહ મારો હંમેશ, ભજી ભાવે પરમેશ,
ખરેખરૂં ભવ સાગર તરવાનું આ નાવજો. હાંરે૦

બ્રાહ્મણ-છોકરી— ૩

દયા દીલમાં દીનની દાઝે દેખી દીનને દેતા દાન,
ધીર ધરીને ધર્મ ધારતા ધન્ય ધરામાંહી ધનવાન;
ટેલીઆ ભટની ટેલ છે દાતારને મન સ્હેલ છે,
સંત સરિતા સમીર મેઘ તો સદા કરંતા પર ઉપકાર
પ્રીત ધરી પરમારથ કરતા ધરતા ઉરમાં નહીં અહંકાર;
ટેલીઆ ભટની ટેલ છે દાતારને મન સ્હેલ છે.

અરવિન્દા— ૪

જાયે ફેશનમાં આ જુવાની (૨)
હુયે ડીબ્બરમાં હું થવાની દીવાની દીવાની,
નખરે નચાવાની-બસ સુખરી જવાની જાયે૦
નવીન રંગે નવીન સંગે નવિનમાં નીત્યે ફરૂં
ચટકે ચતુરના ચિત ચોરી લ્હેર બ્યુટીમાં કરૂં
વેરી વેલ યસનો કરવાની મઝા મારૂ જમાનાની. જાયે૦

અરવિન્દા અને બાણુંસંકર—૫

આવો અલબેલા વ્હાલા, લોભાણી લટકે લાલા (૨)
રસિક મારા રસરાજ વારી જાઉં. આવો૦
ચકોરી સુખની શાળા મધુરી મનની માળા (૨)
ચતુર ચિત્તની હરનાર સુખી થાઉં. આવો૦
મોહી મોહી દીલજાન, મારો શું નેણોનાં બાણ (૨)
વ્હારે રંગીલી છબીલી સુખખાણ. આવો૦

સુંદર સુરત સારી, જીગર હરત પ્યારી;
હઠીલા હવે હું હારી, મ્હારે મ્હાલી બલિહારી. આવો૦

અરવિન્દા-બેંસાસુર— ૬ ડેન્સ.

વેલકમઓન કમઓન લેડી (૨)
ઓલ આર રેડી ટુ ફોલો યોર વે
નો ઇન યોર માઇન્ડ વર્લ્ડ ઇઝ ફુલ
લેટમી સે લેટ મી સે. વેલ૦
ટુ એબોલીશ બેડ કસ્ટમસ
વી હેવ ટેકન ધીસ સીસ્ટમ
છે મ્હેમીસઘળા હિન્દુ, નહી સેન્સ તણું એક બિન્દુ
તે માટે આઇ નિન્દુ, હાઉયેડ ધે હાઉએડ પે. વેલ૦
સીંગ આ સોંગ ફોર જોય (૪)
કમઓન કમઓન કમોઓન આથ રોય
હીપ હુર્ર્રરા હુર્ર્રરા હુર્ર્રરા. વેલ૦

અબધુત— ૭

વિભુ ત્હારી કંઇ કળા તો માનવથી ના કળાતી,
તું ભેદી નહિ ભળાતો માનવથી૦
અખુટ ખજાનો તાહારો છે, ઓ જગના જદુરાય
આપેલું તે તું આપે છે. કેમ વધુ લેવાય;
તું ભેદી નહીં ભળાતો-માનવથી— વિભુ૦
ગજ કાતર લઇ તું બેઠો છે, ન્યાય તણો સરદાર,

તસુ તસુ લઈ તું વેતરતે માર ભલે ઉગારે
તું સેદી નહીં બળતો-માનવથી— વિભુ૦

સ્નેહલતા— ૮

મોહનની મીઠી મોહનીએ
અજબ શી ભુરકી નાંખી
નગીના એ નયનમાં કાંઇ
સુરતને સ્નેહથી સાંધી ?
દીવાનું દીલ દીલબરનાં
રહ્યું દેદાર ને ઝખી
પિયુના પ્રેમ પીંજરીએ
પૂરાયુ હાય મન પંખી
સલુણા શ્યામ ઓ સુંદર
સીંચો સ્નેહે સુધા બિન્દુ
હૃદય મંદીર રઢીઆળા
બિરાજો હે દયા સિંધુ ! !

સ્નેહલતા-સાહેલીઓ—

વાહ મદન ગીત ગાતી રસીક રસ પાલી
જોબન મદમાતી નવેલી
જા ચબાવલી ઘેલી
છાની તું અલી રહેની છકેલી
ઓય લટકો (૨)

વ્હારે ચટકો (૨)
તનમાં તાલાવેલી:—છાની વાહ
ભાળી ભોળી હું શું સમજુ પ્રીતી કેરા પંથ
નયન હાવથી ગુંથ્યો ગોરી સ્નેહ તણો શુભ ગ્રંથ
જાણ્યા ભાળા પ્રીતી ચાળા
અંગ છે ઉમંગ અલબેલી—છાની વાહ૦

સ્નેહલતા— ૧૦

શું ચીત્તહર સુખકર પ્રિયકર, મુદહર મોહન મારા જાય
શું મોહન મારા જાય (૨)
દીલડું દર્દે દુઃખાય અરેરે હાય અરેરે હાય—શું
ઉડી જાઓ કયાં પ્રેમી પોપટ મેના આ મુંઝાય
ઉભા રહો અલબેલા છેલા ઘેલા આમ થવાય
ન થવાય ન જવાય ન રહેવાય ન સ્હેવાય
આ વિરહ વેદના વસમી શે વેઠાય
શું ગયા ગયા હા ગયા ગયા ? નહિ રહયા રહયા ?
લાગી તન મનમાં લ્યાય—શું

દાસી— ૧૧

છે નોકરી દુઃખનું મુળ શૂળ સૌને મોટી હાય હાયરે
શૂળ ને મોટી (૨) છે
સારો દિવસ સેવા બજાવી, પોઢવું આખર થાકી
રાત વીતી ન માલમ પડેકે ઝટ નોકરી જાગી—શૂળ

આમ દોડાવે તેમ દોડાવે કરાવે સર્વે વેઠ
ધીક્ક જગતમાં જીવતર તેનું(૨) ભરે આશરે પેટ શુળ
પંડીત જ્ઞાની ધ્યાની સર્વે લખી ગયા વિચારી
ગુલામગીરી છે નફ્ટ નોકરી(૨) નહીં કરવી તે સારી શુળ

ચપળા— ૧૨

અરે હાંરે એ રસીક રસીલા
છેલ છબીલા મોહન મેલા
ચાલ્યા ચીતડું ચોરી
રસીક રાગે રીઝવી રસબસ
ગયા રસીક એ રસીયા
ભીતર ભાવની ભુરકી નાંખી
વાલમ કયાં એ વસીયા
સુંદર વર આવોને સુહાગી
કામણ કરી શું કલ્પાવો
લીધું કાળજડું કોરી, અરે૦

ચપળા-રમણિક— ૧૩

મીઠી મુખડાની માયામાં મોહી મોહન, (૨)
સુંદર બદન મદન સદન લાગે લલિત લોચન. મીઠી.
પ્રીતીની ભુરકી નાંખી ભમાવી,
ભામની ભોળી ને વાહ
હેં અરરર આ શું

વરત નાંઢી કુવે ઉતારી [૨]
જો જો ઠગારા ચુકો વિસારી [૨]
વ્હારે રસિલી રંગીલી તું છે મારૂ તન મન. મીઠી૦

બુઢ્ઢા— ૧૪

બુઢ્ઢો પરણીને જાયે બાળકી વાગે છે ડંકા,
પૈસા આપીને પરણ્યો લાડકી લુંટી કે લંકા;
પત્થર સાથે રત્ન પછાડીશું, થાશે જગ ડંકા.
કાળપ હે કહું ચૌકજ શકે નહીં રોટી કે લંકા. બુઢ્ઢો૦

ટેબ્લો.

અંક બીજો

સ્નેહલતા— ૧૫

લગની લગાડી લાલે લટકે લોભાવીરે લટકે લોભાવીરે
ચેટકથી ચિતડું ચોરી ચતુરે ચુકાવીરે
અંગારાનો ચાતક જાણે સ્વાદ
પતંગનો કોઇ કરે નહિ વાદ લગની૦
અવનીમાં અંતરતણી અંતર વરતે વાત
અંતર અંતરમાં મરે અંતરનો આઘાત. લગની૦
કથા કોને કર્મતણી કહેવાય
કુવાની છાંય કુવાની માંહ્ય. લગની૦
મનની બધી મનમાં રહે તનની તનમાં સમાય

મુંગે ખાધો ગોળ તે સ્વાદ હૃદય સમજાય
પ્રીતડી પ્રેમી થકી પરખાય
હીરાનું મુલ ઝવેરીથી થાય. લગની૦

સ્નેહલતા— ૧૬

રસભોગી રસિયા રસિક પ્રીતને બાંધી જાણજો,
સ્નેહી મન સાથે સ્નેહ બાંધતાં સાંધી જાણજો.
સ્વારથના સાથી ન સંગી દીલના રંગે જે ઉમંગી,
રસિક પ્રિત બાંધી જાણજો. રસભોગી૦
પ્રીતિ છે પારસમણી જગમાં મણીધર શિર સોહાય,
સ્વાર્થજીવન દોરે કરતાં ભાગ્યે પ્રાપ્ત તે થાય,
રંગે રંગી નારંગી દુનિયા કહેશે ના રંગી.
રસિક પ્રીત બાંધી જાણજો. રસભોગી૦

સ્નેહલતાં, અબધુત— ૧૭

સુંદર વર રહાય શામળીઆરે.
પ્રીતે પળજો પાતળીઆ,
મનહર મધુરી મુજને મળી આ
વિસરે ન વચન વ્હાલી આ,
ભીતર ભેદુ ભાગ્ય ભવનમાં ભગવત ભમરી ભમતી.
કરજો કીંકરપર કરૂણા કરૂં કંથ કાય કામળીઆરે.
કામીની કંકણ કાચ છે નંદાતા નહીં વાર.
નાથ નભાવે નેહમાં નારી નર શ્રુંગાર. સુંદર૦

અરવિન્દા, ભેંસાસુર—૧૮

એજી ચાલો ચલાવો રંગેથી રંગીલા હો વ્હેલા,
રંગીલા હો વ્હેલા છબીલા છો છેલા—(૨) એજી૦
અમન ચમન કરી મોજ મઝા માણીશું.
જુવાની છે ચાર દીન રંગ રાગ જાણીશું,
તમે ભમર કમળ રસ રાગી (૨)
પ્રીત પૂર્વ જન્મની જાગી (૨)
લટકાળી લલિત રસવેલી (૨)
હું અજાણુ અબળા ઘેલી (૨)
વાહ વાહ સલુણી, અહા સલુણી, એજી૦

ચપળા, રમણીક— ૧૯

કાના શાણા શામળીઆ તેં—
પ્રેમની મોરલી વગાડી—એ...
મોરલી વગાડી મોહન, મોહની લગાડી—શાણા—
પ્રીતમ પ્રીત અજબ ઔષધી સુંઘાડી—કાના૦
પ્રીતિની પોથી સલુણી ઉઘાડી
શાણી સમજ દીયો સઘ પાડી
રમણુ રમાડી જમાડી આ લાડી—
વ્હારે મારા પ્યારા ધુતારા ઠગારા છો ખરાખેલાડી
પ્રેમ થાળે મન શ્રીફળ મોહન ભાવથી મેલું અગાડી હે૦

ભણું શંકર—ચપળા— ૨૦

રંગે રીઝાવો રસીલો રસીલી.
પ્યાલો પ્રીતિનો પાઓને પ્રેમીલી   ઓહો રંગે૦
આતુર અલબેલી વ્હાલી, શાને તલસાવો ઠાલી.
ચાળા ચતુર જાણ્યા, શાણા શું થાઓ કાલા.
તારો હું તો દીલદાર
ઉંહુ ખસો ધુતારા આ વાર
ઉરે ધારૂં ન ધીર, મ્હારા હઈઆના હીર
તાકી મારો ન તીર, ચઢી છંદે છબીલા છબીલી. ઓ૦રંગે

લટારાઓ—   ૨૧

ઉડાવો બસ રંગ, ધરી ઉરે ઉમંગ, સૌ મળીને સંગ,
કરો અમન ચમન પીઓ રંગ બસ રંગ
દારૂ છે ઘરનો પ્યાલી પરાઇ (૨)
પ્રીતે પીઓને ખુબ આવે છે લાલી, ચઢાવો એ ગંગ.
ઉડાવો૦

સુસ્તી મટાડે બદનની મસ્તી મચાવે રંગમાં
દુખડાં કરે દુર દીલના દુનીઆ દેખાડી રંગમાં
ઉમરાવ ઉરના આશકો ઝુલે જુવાની રંગમાં,
દીલદારને દીલબર બિરાદર સૌ પૂરે બસ રંગમાં ઉડાવો.

સ્નેહલતા— ૨૨

ચિન્તા અને દુઃખથી ભરી સુખ સાહ્યબી સુખ આપતી,
શાન્તી અને નીતી ભરી સરીબાઇ શુભને આપતી
મંગળ કરે એ ભુપતી જ્યાં અંશ નહીં અભિમાનનો,
મદથી ભર્યા એ મ્હેલમાં વિનાશ નીતિ જ્ઞાનનો.
માનીશ એ મન મોહન સંગ, સુખ સાચું ધરી ઉમંગ,
રાજ સુખ ક્ષણીક રંગ માનો તાલ પ્રીતથી;
વિના વિચારે આપી દોષ, નાહક રગડો નિર્દોષ,
સત્ય માની મુકો રોષ, ન્યાય નીતિ રીતથી.

બેંસાસુર-ચપળા (રમણીક)—૨૩

એજી ઇશકના ટટુ કદમ ભર ચાલ હટ હટ હટ,
જરા ધીમે ધીમે માર હન્ટર અરે છટ છટ છટ
જાત કુજાત ઇશક નહીં જુએ થાય શુ શુ શુ
તુટી ખાટમાં ઉંઘતોજ સુએ અરે તુ તુ તુ
કહે ગરજી ગરધવ બાપ સ્વાર્થ ઉર ધારી
ખાય ભાખરી મુકી ભૂખ્યો વખતને વિચારી,
આ રીકલ સારી, છે નકકલ પ્યારી.
શુ અક્કલ તારી,
ઇશ્ક અંધોને દુનિઆ દીવાલ ખર ચાલ હટહટહટ એજી.

અંક ત્રીજો.

કંચનીઓ— ૨૪

જલ ભરવા જમના તીરે
શીરે ગગરીઆં લે ના જઇઓરે—જલ૦
આવે કનાઇ ડારે કંકરીયાં; જલ૦
શ્યામ સુંદર મદન મોહન, કર ઠઠોરી ચિત હરે
મનકી બીતી મનમાં રહે, મુજ નયન નટવર પર ઠરે.—

અબધુત, સ્નેહલતા— ૨૫
દુઃખ દુઃખ શું વદો જગતમાં દોહ્યલું મળે,
કાયા માયા ક્યાં છે જુદી જીવ જીવનમાં ભળે;
દુઃખ છે મીઠી સુખ છાયા શાંતી માને તેમાં ડાહ્યા.
પાણીના પરપોટા સમ સુખકર સુંદર જોતાં ભાસેઃ
ઝાકળ બિન્દુ મોતી જેવું જુઓ ચળકતું ઘાસે;
પલકમાં જોતાં થાય વિનાશ સમજી કરો સુખનો કયાસ.
ચઢતી પડતી ધરી આનંદી ઘડીમાં ફરતી,
માનવ જીવન રથનાં પૈડા તાપ છાંય હયો વરતી.
પડે જે માથે કારસું દુઃખ માનવું તેને સાચું સુખ,
માયા મમતા ધરીને મનમાં કરે સુખ અભિમાન;
છકીને જીતમાં ધન મદ ધરતાં એ નર નહીં નાદાન,
ખરે જેમ પીંપળ પરથી પાન ભટકતા ભૂમીપર જેમ શ્વાન—દુઃખ.

બધા— ૨૬
ભેદ આજ ભાવનો ભાગી જતા
રંગ ઉર આનંદનો છાઇ રહયો

ચંપાથી ચંબેલી એકજ થતા
રસ પ્રીતીનો અખંડ જામી ગયો
સુખને પામો દુઃખને વામો
ઇશ કૃપાથી વૃક્ષે વીંટાતી લતા રંગ૦

હુમ્બગ જમાનો હમ્બગ સુધારો
હુમ્બગ પોઝીશન તોબા તોબા
અજબ ગોટાળો ગજબ ભવાડો
આવ્યો આ દહાડો તોબા ભેદ૦

ગાનારીઓ— ૨૭

આજે આનંદ મંગળ ગાઓ રે

વ્હાલે વર વ્હાલી સઉ વધાવોરે
ઉગ્યો સુરજ સોના તણો, અમૃત ઘડી સોહામણી.
સાકર તણા ખરતા કરી, વૃષ્ટિજ થાતી પયતણી.
વિવાહ વિગતોથી માંહયો છે આવોરે
હયોને લાખેણો લગનનો લ્હાવો રે આજે૦
મોતી તણા તોરણ ભર્યાં, કંકુ પૂર્યાં છે સાથીઆ;
ડંકા થયા વિજયતણા, આજ મ્હાલો હાથીઆ—આજે૦

બધા— ૨૮

વિજય વિજય પામો જગમાં, નેકી ટેકીનો ખચીત;
ઉદય સત્યનો અસ્ત અસત્યનો; થતો નિયમ એ નિત.—વિ૦
જેવી રહેણી કહેણી જનની તેવી, પડત છાપ જગત માંહિ;
પરમ ચિત્તે ધારી ફરજને, કરોને પ્રીત.—વિજય૦

સમાપ્ત.